

Финансовото разузнаване в мегаагенцията не е добър ход

Аргумент против отнемането на самостоятелността на АФР може да бъде открит в глобалния характер на мерките срещу изпирането на пари, който не може, а и не трябва да бъде пропуснат. Както ни показва публикуваният преди няколко месеца сборник "Мерки срещу изпирането на пари: международно законодателство и практики", в който се представят мерките срещу изпирането на пари на почти 50 държави и международни организации, борбата с прането на пари е придобила глобални измерения.

Автор: Георги ПЕТРУНОВ*
24 октомври 2007, 17:50

Фотограф: **Иван Кутузов**

Най-актуалната тема, свързана със сектора за сигурност в последно време, е създаването на Национална агенция "Сигурност" (НАС). Замисълът е новата агенция да възникне на основата на три служби, които сега съществуват в различни министерства. Това са Национална служба "Сигурност" (НСС) в Министерството на вътрешните работи, Военното контраразузнаване (ВКР) от служба "Сигурност - военна полиция и военно контраразузнаване" в Министерството на отбраната, и Агенцията за финансово разузнаване (АФР), досега съществувала в Министерството на финансите. Създаването на новата национална структура е мотивирано от вносителите на законопроекта с очаквания за постигане на няколко основни цели, сред които:

- подобряване на взаимодействието и координационния обмен между службите, които досега са в рамките на различни министерства
- по-добра ефективност и резултати в борбата с престъпността
- сигнал към Европейския съюз, че България се отнася изключително сериозно към отправените ѝ критики по глава "Правосъдие и вътрешен ред" и съответно към противодействието на престъпността.

Но дали така замислените действия ще доведат до желаните резултати? И по-специално, дали включването на финансовото разузнаване в новата агенция е добър ход за постигане на посочените приоритети?

Могат да се посочат поне няколко довода в подкрепа на тезата, че това няма да е добър ход. И не само че е съмнително дали ще допринесе за постигането на посочените цели, но може да доведе до непредвидени отрицателни последици.

Аргумент против отнемането на самостоятелността на АФР може да бъде открит в глобалния характер на мерките срещу изпирането на пари, който не може, а и не трябва да бъде пропуснат. Както ни показва публикуваният преди няколко месеца сборник "Мерки срещу изпирането на пари: международно законодателство и практики", в който се представят мерките срещу изпирането на пари на почти 50 държави и международни организации, борбата с прането на пари е придобила глобални измерения. Мерките в повечето от националните законодателства са почти идентични и те са глобално зададени преди всичко от Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (ГФДИП), която е създадена от държавите от Г-7 през 1989 г. Година по-късно тя приема Четиридесет препоръки, които съдържат обширен набор от мерки и са основата на международните стандарти в тази област. От особена важност за държавите от Европейския съюз, разбира се, са и трите директиви, насочени към противодействие на изпирането на пари, изработени в съответствие с препоръките на ГФДИП, които налагат на държавите членки да съобразят националните си законодателства с тях.

Част от международните разпоредби е и задължението за изграждане на специално звено за финансово разузнаване. Изискването за съществуване на такова звено е ясно отбелязано в Четиридесетте препоръки, както и в Директивата на Европейския парламент и на съвета от 26 октомври 2005 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм. Съгласно тези разпоредби държавите трябва да създадат специална структура за финансово разузнаване, която трябва

да функционира като автономен национален център

за получаване (и доколкото е позволено - за изискване) на информация от банките и другите финансови институции и посредници (задължени да докладват за съмнителни операции и за операции над определен размер, фиксиран в Директивата на 15 000 евро). Така получената информация се ползва и анализира само от звеното за финансово разузнаване, което е задължено да предостави на компетентните правоохранителни органи информацията, свързана със съмнение за изпиране на пари.

В изпълнение именно на тези международни изисквания в България беше изградена сегашната Агенция за финансово разузнаване към министъра на финансите. Тя има своя самостоятелна администрация, която получава, съхранява, проучва, анализира и предоставя на правоохранителните органи информация, свързана със съмнение за изпиране на пари и финансиране на тероризъм. В досегашните си доклади международните експерти оценяват АФР като успешно изпълнила глобалните изисквания. Твърде вероятно подобна оценка за агенцията да даде очакваният в началото на 2008 г. доклад за България на Мънивал - Комисията на експертите по оценяване на мерките по противодействие на изпирането на пари към Съвета на Европа.

На този фон евентуално включване на Агенцията за финансово разузнаване в Националната агенция "Сигурност" трябва да бъде много внимателно съобразено с установените, включително и у нас, международни стандарти, което ще ограничи възможностите за промяна. Така например агенцията трябва да остане автономна и

да не допуска другите служби до информацията, която получава

Това в известна степен обезсмисля самото ѝ включване в НАС. Освен това, въпреки че към момента не е напълно изяснен бъдещият ѝ статут в новата мегаструктура, ако тя не отговаря на посочените по-горе критерии на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари и на европейската директива в тази област, България ще изпадне в странна ситуация, вместо да хармонизира законодателството си с европейските и световните стандарти, да се отдалечава от тях.

Вероятно поемането на този риск може да бъде оправдан с подобряване на координацията между различните служби, включени в новата агенция. Нормално е да очакваме, че така АФР по-лесно ще си сътрудничи с другите две служби - НСС и ВКР, на които ще подава доклади за съмнителни операции. Уви и това няма как да се случи в така замислената национална агенция, защото органите, с които основно взаимодейства финансовото разузнаване, са Генерална дирекция "Борба с организираната престъпност" (ГДБОП) и прокуратурата, които остават извън новата структура.

АФР приема данни от финансовите институции, анализира ги и

подава подозрителната информация към ГДБОП и прокуратурата

- за да започне разследване или за да се образува обвинение. Тясното сътрудничество между АФР и ГДБОП се определя от дейностите на генералната дирекция, сред които специално е отбелязано задължението за борба с инвестирането на средства, придобити по престъпен начин (т.е. пране на пари). Освен това в компетенциите на ГДБОП се включват престъпните дейности, облагите от които традиционно са свързани с пране на пари: незаконен трафик и производство на наркотични и психотропни вещества; трафик на хора; контрабанда и незаконни сделки с оръжия, стратегически суровини, стоки с двойна употреба, моторни превозни средства, исторически и културни ценности; рекет; както и действия на организираната престъпност в сферите на икономическата и финансово-кредитната система.

За подобряване на взаимодействието между прокуратурата, АФР и ГДБОП през 2006 г. беше разработена специална инструкция, чиято цел е да опрости и ускори обмена на информация между институциите, ангажирани с борбата срещу изпирането на пари. В нея е отразено създаването на специализирани звена за противодействие към Върховната касационна прокуратура и към ГДБОП. За подобряване на координацията и за повишаване на ефективността на отделните съвместни работни групи, създавани по конкретни случаи, е предвидена и контактна група за управление на оперативното взаимодействие, в чийто състав влизат директорът на АФР, директорът на ГДБОП и завеждащият отдел "Противодействие на организираната престъпност и корупцията" при Върховната касационна прокуратура.

Предвид осъществяването в момента сътрудничество между тях включването на финансовото разузнаване в НАС заедно с НСС и ВКР става безсмислено от гледна точка на обявената цел - да се подобрят взаимодействието и координацията в борбата с изпирането на пари. Нещо повече, с готвената промяна може да се наруши създаденият вече модел на сътрудничество между финансовото разузнаване с прокуратурата и службата за борба с организираната престъпност и корупцията. А това означава да се влоши и взаимодействието между основните институции, ангажирани в борбата с прането на пари. В допълнение към това съществува опасност и да не бъде спазено някое от международните изисквания в тази област, което да доведе до критики вместо похвали от ЕС.

Ето защо от обявените до този момент намерения, свързани с ефективността

на бъдещата Национална агенция "Сигурност", може да се направи изводът, че включването на финансовото разузнаване в нея не е добър ход. И е по-добре изобщо да не се прави.

**Авторът е доктор на социологическите науки, експерт във фондация "РискМонитор", която изследва проблемите, свързани с организираната престъпност*